

Dokument nr. 13.

(1998–99)

**Årsrapport fra den norske delegasjon til Europarådets parlamentariske
forsamling for 1998.**

Dokument nr. 13.

(1998–99)

Årsrapport fra den norske delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 1998.

Til Stortinget.

1. INNLEDNING

Den norske delegasjonen til Europarådets parlamentariske forsamling var i 1998 sammensatt som følger:

Medlemmer:

Tom Thoresen (A), leder
Anneliese Høegh (H), nestleder
Aud Blattmann (A)
Jan Simonsen (Frp)
Anita Apelthun Sæle (KrF)

Varamedlemmer:

Eirin Faldet (A)
Olav Akselsen (A)
Lars Rise (KrF)
Jorunn Ringstad (Sp)
Inge Myrvoll (SV)

Komitévervene er fordelt som følger:

<i>Komité</i>	<i>Medlem</i>	<i>Varamedlem</i>
Komiteen for politiske saker	Tom Thoresen	Jan Simonsen
Komiteen for økonomiske saker og utvikling	Aud Blattmann	Lars Rise
Komiteen for sosial-, helse- og familiespørsmål	Annelise Høegh	Eirin Faldet
Komiteen for juridiske saker og menneskerettigheter	Jan Simonsen	Olav Akselsen
Komiteen for kultur og utdanning	Anita Apelthun Sæle	Tom Thoresen
Komiteen for vitenskap og teknologi	Eirin Faldet	Anneliese Høegh
Komiteen for miljø, regional- og kommunalspørsmål	Lars Rise	Aud Blattmann
Komiteen for landbruk og utvikling av landsbygda	Eirin Faldet	Jorunn Ringstad
Komiteen for flyktninge- og befolkningsspørsmål	Olav Akselsen	Annelise Høegh
Komiteen for overvåkning av medlemslandsforpliktelser	Jorunn Ringstad	Olav Akselsen
Komiteen for reglementssaker	Jan Simonsen	Aud Blattmann
Komiteen for budsjettsaker og det mellomstatlige arbeidsprogram	Lars Rise	Inge Myrvold
Komiteen for parlamentariske forbindelser og informasjon	Inge Myrvoll	Anita Apelthun Sæle
Komiteen for likestillingssaker	Jorunn Ringstad	Olav Akselsen

2. SESJONSPERIODEN 1998

2.1 Generelt

Parlamentarikerforsamlingen fortsatte i 1998 å spille en pådriverrolle i så vel spesifikke spørsmål innen Europarådets virksomhetsområder, som mer overordnede politiske saker av generell interesse. Grunnlaget for virksomheten har vært erklæringen og handlingsplanen fra toppmøtet i 1997. Her vektlegges demokrati og menneskerettigheter, sosiale utviklingsspørsmål, innbyggernes sikkerhet samt kultur og utdanning. Konsolidering av Europarådet etter utvidelsesprosessen, samt overvåkning av medlem-

skapsforpliktelsene har fortsatt vært viktige temaer under delsesjonene.

Ingen nye medlemsstater er kommet til siden Kroatia ble organisasjonens 40. medlem i 1996. En positiv uttalelse er imidlertid avgitt når det gjelder Georgias søknad om medlemskap, og Georgia ventes å bli opptatt som medlem i april 1999. Søknader fra Armenia, Aserbajdsjan, Bosnia & Hercegovina og Monaco er til vurdering i parlamentarikerforsamlingen. Hviterusslands søknad om medlemskap er fortsatt stilt i bero i påvente av at president Lukasjenkos innenrikspolitiske kurs endres i mer demokratisk retning. Jugoslavia er dermed den eneste eu-

ropeiske stat, med unntak av Vatikanet, som ikke er medlem eller har søkt om medlemskap i Europarådet. Vatikanet deltar imidlertid - sammen med Canada, Japan og USA - som observatør.

Et tilbakevendende politisk tema det siste året har vært situasjonen for flyktninger og internt fordrevne i både Jugoslavia og Albania generelt, og krisen i Kosovo mer spesielt. Likeledes har forholdet mellom Europarådet og Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSSE) når det gjelder virksomhet overfor «de nye demokratier» stått sentralt.

Under delsesjonen i september ble en byste av Rolf Ryssdal, tidligere høyesterettsjustitiarius og leder av Menneskerettighetsdomstolen, avdekket i Strasbourg. Tilstede var blant annet høyesterettsjustitiarius Carsten Smith og justisminister Aud-Inger Aure. Bysten står ved inngangen til den nye Menneskerettighetsdomstolen, som ble etablert 1. november 1998.

Stortingsdelegasjonen har i året som gikk engasjert seg i spørsmål som miljø, marine ressurser, flyktningspørsmål, FN-reform, radioaktivt avfall, den humanitære situasjonen i nordvest-Russland, grunnopplæring i teknologiske fag, retten til privatliv og Ukrainas medlemskapsforpliktelser (se under nedenstående underpunkter).

Parlamentarikerforsamlingen oversendte i 1998 følgende anbefalinger til Ministerkomiteen:

- 1352 om oppfølgingen av Europarådets annet toppmøte
- 1353 om minoriteters adgang til høyere utdanning
- 1354 om Det sosiale charterets fremtid
- 1355 om sosial utestengning og styrking av sosial utjevning i Europa
- 1356 om virksomheten til FNs høykommissær for flyktninger
- 1357 om retur av flyktninger og internt fordrevne til Bosnia og Hercegovina
- 1358 om situasjonen i Algerie
- 1359 om bærekraftig utvikling i Middelhavsområdet og Svartehavsbasenget
- 1360 om krisen i Kosovo
- 1361 om endring prosedyre for anerkjennelse av Europarådets konvensjoner
- 1362 om diskriminering mellom kvinner og menn mht. valg av familienavn og overføring av foreldres etternavn til barn
- 1363 om virksomheten ved Kongressen for lokale og regionale myndigheter i Europa og forslag til reform
- 1364 om europeisk ungdomssamarbeid
- 1365 om forholdet til EU i oppfølgingen til Amsterdam-toppmøtet
- 1366 om fremdriften i Forsamlingens overvåkningsprosedyrer
- 1367 om FN-reform

- 1368 om utviklingen i Jugoslavia og situasjonen i Kosovo
- 1369 om farene ved asbest for arbeidstagere og for miljøet
- 1370 om virksomheten i Den internasjonale migrasjonsorganisasjonen (IOM)
- 1371 om misbruk og forsømmelse av barn
- 1372 om konvensjonen om stjålet og illegalt eksportert eiendom
- 1373 om visumutstedelse til og fri bevegelse for parlamentarikerforsamlingens medlemmer
- 1374 om situasjonen for kvinnelige flyktninger i Europa
- 1375 om beskyttelse mot oppdeling av samlinger som naturlig hører sammen
- 1376 om krisen i Kosovo og situasjonen i Jugoslavia
- 1377 om den humanitære situasjonen for kurdiske flyktninger og internt fordrevne i sørøst-Tyrkia og det nordlige Irak
- 1378 om Europarådets Sosiale utviklingsfond – aktiviteter og perspektiver
- 1379 om grunnleggende utdanning i realfag og teknologi
- 1380 om menneskerettighetssituasjonen for vernepliktige
- 1381 om Europarådet og OSSE
- 1382 om utarbeidelse av europeiske retningslinjer for våpensalg
- 1383 om lingvistisk differensiering
- 1384 om krisen i Kosovo og situasjonen i Jugoslavia
- 1385 om situasjonen for flyktninger, asylsøkere og internt fordrevne fra Kosovo
- 1386 om utviklingen i Albania
- 1387 om fremtidige utfordringer for europeisk marinteknologi og -forskning
- 1388 om miljøet i havet og nye utviklingstrekk i internasjonal havrett

Likeledes har parlamentarikerforsamlingen i løpet av 1998 vedtatt følgende resolusjonstekster:

- 1144 om etableringen av en komité for likestilling mellom kvinner og menn
- 1145 om henrettelser i Ukraina
- 1146 om utviklingen i Jugoslavia og konsekvensene for Balkan-regionen
- 1147 om trusselen mot Europa fra økonomisk kriminalitet
- 1148 om behovet for å styrke utvikling av turisme i sentral- og øst-Europa
- 1149 om bærekraftig utvikling i Middelhavsområdet og Svartehavs-bassenget
- 1150 foreløpig utkast til en europeisk landskapskonvensjon
- 1151 om virksomheten ved Kongressen for lokale og regionale myndigheter i Europa og forslag til reform

- 1152 om europeisk ungdomssamarbeid
- 1153 om deltagelse i Politisk komité av ledere for de politiske grupper
- 1154 om nasjonale parlamenters demokratiske virkemåte
- 1155 om fremdriften i Forsamlingens overvåkningsprosedyrer
- 1156 om situasjonen for palestinske flyktninger i lys av Midtøsten-prosessen
- 1157 om forvaltning av radioaktivt avfall
- 1158 om virksomheten til FNs økonomiske kommisjon for Europa (ECE)
- 1159 om sammensetningen av Forsamlingens politiske grupper
- 1160 Valg av visepresidenter i Forsamlingen
- 1161 om overgangsprosesser for landbruket i sentral- og østeuropeiske land
- 1162 om virksomheten i Den europeiske utviklingsbanken (EBRD)
- 1163 om fredsavtalen for Nord-Irland
- 1164 om japansk økonomi i lys av situasjonen i sørøst-Asia og verden for øvrig
- 1165 om retten til privatliv
- 1166 om menneskerettighetssituasjonen for vernepliktige
- 1167 om OECD og verdensøkonomien
- 1168 om fremtidige utfordringer for europeisk marinteknologi og -forskning
- 1169 om miljøet i havet og nye utviklingstrekk i internasjonal havrett
- 1170 om bærekraftig utvikling av levende marine ressurser
- 1171 om truede uralke minoritetskulturer
- 1172 om situasjonen for den fransktalende befolkning i Brussels forsteder

2.2 Politiske saker

Overvåking av medlemskapsforpliktelser var en sentral sak for parlamentarikerforsamlingen også i 1998. Flere stater er blitt opptatt som medlemmer på betingelse av at de senere oppfyller visse krav. Overvåkingsmekanismer er derfor etablert både i Ministerkomiteen og i parlamentarikerforsamlingen. I forsamlingen er funksjonen ivaretatt av en komité som ble særskilt opprettet for dette formålet i 1997. Kontrollaspektet i overvåkningsmekanismen er helt avgjørende, men mange - inkludert den norske delegasjonen - har pekt på at det om mulig er like viktig å etablere et apparat som kan assistere og støtte medlemsland i bestrebelsene på å etterleve medlemsforpliktelsene.

Et sentralt tema med hensyn til medlemskapsforpliktelsene var på dannelsen i januar at Ukraina gjennom hele 1997 hadde fortsatt å gjennomføre henrettelser. Først etter trussel om utestengning av parlamentarikere fra forsamlingens møter ble det innført et moratorium for iverksettelse av dødsstraff i Ukraina. Simonsen appellerte i debatten til ikke å presse Ukraina for hardt i dette spørsmålet.

Den stadig tilbakevendende saken på parlamentarikerforsamlingens politiske dagsorden har vært krisen i Kosovo og situasjonen i Jugoslavia for øvrig. Fordømmelsen av den økende volden i Kosovo har vært entydig. Likeledes har forsamlingen gjentatte ganger appellert til partene om våpenhvile og muligheter for retur av flykninger og internt fordrevne. Sikkerhetsgarantier for befolkningen i Kosovo og stor grad av autonomi for provinsen er blitt fremholdt som viktige momenter for en fredsløsning. Utviklingen har imidlertid vist at denne typen henstillinger har liten effekt.

Fra norsk side ble debatten om FN-reform under dannelsen i april fulgt med stor interesse. Forsamlingen støttet reformbestrebelsene, men anså blant annet at en reform av FN ikke vil være fullstendig uten at også prosedyrene for Sikkerhetsrådets arbeid endres - også med hensyn til vetoretten. Man ønsket dessuten økt innflytelse for parlamentarikere i FNs virksomhet. Både Thoresen og Rise engasjerte seg i debatten. *Thoresen* var blant annet opptatt av FNs finansielle situasjon som følge blant annet av utestående bidrag fra medlemsland. Han mente at også Sikkerhetsrådet er modent for reformer og demokratisering. Og han støttet etablering av sterkere bånd mellom parlamentarikere og FN-systemet. *Rise* tok spesielt opp mangelen på en enhetlig organisatorisk struktur i FNs håndtering av miljø- og utviklingsspørsmål.

OSSEs rolle og spørsmålet om en klar arbeidsdeling i forhold til Europarådet er blitt aktualisert av OSSEs stadig mer synlige rolle i forebyggende diplomati og krisehåndtering. OSSE har dessuten i økende grad fremstått som en operatør i felten, både i forbindelse med valgovervåking og når det gjelder praktisk bistand til demokratibygging i tidligere sentralstyrte stater. Parlamentarikerforsamlingen har ønsket at Europarådets komparative fortrinn som normativ organisasjon med stor kompetanse på områder som institusjonsbygging, menneskerettigheter og rettsstatsprinsipper skal kunne utnyttes best mulig. På et seminar i Haag i juni 1998 ble det derfor fremsatt en rekke konkrete tiltak, som senere fikk parlamentarikerforsamlingens støtte. Blant disse er en styrket regelmessig kontakt mellom de to organisasjonene på så vel presidentnivå som høyt embedsnivå, etablering av automatisk informasjonsutveksling og samordning av planlegging og konkrete tiltak. Det ble dessuten besluttet å utarbeide et felles memorandum om samarbeid med hensyn til valgovervåking.

2.3 Økonomiske saker

Forsamlingen hadde flere økonomiske saker til behandling. Så vel Asia-krisen som OECD og verdensøkonomien generelt påkalte medlemmenes oppmerksomhet. Fra norsk side fremhevet *Blattmann* spesielt den økonomiske situasjonen i nordvest-Russ-

land, og de umiddelbare lidelser befolkningen utsettes for som følge av krisen. Hun appellerte til medlemslandene om humanitær bistand, samtidig som hun oppfordret russiske myndigheter til å fjerne byråkratiske hindringer for distribusjon av hjelpesendingene.

Spørsmålet om en bærekraftig utvikling i Middelhavsområdet og Svartehavs-bassenget ble også tatt opp. Forsamlingen ønsker at Europarådet skal stimulere til næringsutvikling, kompetanseoppbygging og miljøopprydding. Likeledes kom forsamlingen med konkrete anbefalinger til hvordan land i Sentral- og Øst-Europa kan utvikle turisme som satsingsområde. Virksomheten til FNs økonomiske kommisjon for Europa (ECE) så vel som Den europeiske utviklingsbanken ble også diskutert.

2.4 Juridiske saker og menneskerettigheter

En rekke saker var til behandling, hvorav stor oppmerksomhet ble viet spørsmålet om felles-europeiske retningslinjer for våpensalg. Disse tar utgangspunkt i de retningslinjer EU-landene allerede anvender, og er blant annet ment å gi nasjonale parlamentarikere bedre mulighet for kontroll og innsyn med de enkelte landenes våpeneksport.

En annen sak som appellerte til mange av medlemmene i parlamentarikerforsamlingen - særlig på bakgrunn av prinsesse Dianas død - var spørsmålet om offentlige personers rett til privatliv. Artikkel 8 i Europarådets Menneskerettighetskonvensjon garanterer slik rett for alle. Resolusjonsteksten som forsamlingen ble enig om, retter seg særlig mot pressens virksomhet og mangelfull nasjonal lovgivning på området. *Rise* mente, på vegne av sin politiske gruppe, at det ikke er behov for noen ny konvensjon på området. Det er mer et spørsmål om holdninger. Han refererte også relevante norske lovbestemmelser. *Thoresen* ga uttrykk for forståelse for problemet, men mente pressens egne organisasjoner har et hovedansvar for å hindre misbruk av ytringsfriheten på dette området.

I en anbefaling til Ministerrådet peker forsamlingen også på behovet for å innarbeide bestemmelser om barns rettigheter på en rekke områder i nasjonal lovgivning. Særlig er det behov for å beskytte barn mot seksuelle overgrep og annen form for misbruk.

Parlamentarikerforsamlingen har også engasjert seg i arbeidet med en europeisk korrupsjonskonvensjon, som trådte i kraft i januar i år.

2.5 Kultur og utdanning

Av de temaene som var til debatt under sesjonsperioden 1998 ble det viet stor oppmerksomhet til behovet for en forbedring av grunnleggende utdanning i realfag og teknologi i medlemslandene. *Faldet* var blant dem som engasjerte seg i debatten. Hun

fremhevet spesielt at jenter må oppmuntres til å ta denne type utdanning, at adgangen til utdanning må være like god i alle deler av det enkelte medlemsland og at lærernes kompetanse må styrkes.

Et annet sentralt tema var minoriteters adgang til høyere utdanning.

2.6 Vitenskap, teknologi, miljø og lokale myndigheter

Den miljøsak som kanskje engasjerte den norske delegasjonen mest, var utkastet til resolusjon om bærekraftig forvaltning av marine ressurser. Denne tar opp viktige prinsipper som kyststaters nasjonale suverenitet i eget territorialfarvann og landenes ansvar for en vitenskapelig basert ressursforvaltning. I debatten ble det fra enkelte hold søkt å undergrave betydningen av en bærekraftig forvaltning i de tilfeller hvor nødvendige restriksjoner rammer sårbare kystsamfunn. Dette ble imidlertid imøtegått av flere. *Rise* viste i et innlegg til norske erfaringer med å rette opp skadevirkningene av overfiske, og fremhevet nødvendigheten av å gjennomføre strenge tiltak for å sikre ressurstilgangen også for fremtidige generasjoner. Han oppfordret også til bedre samarbeid naboland imellom om forvaltningen.

Miljøkriminalitet var et annet tema under denne rubrikken. Medlemslandene har i ulik grad utarbeidet et lovverk som hjemler straff for miljøovergrep. Utkast til en mulig konvensjon på dette området ble debattert. *Rise* tok til orde blant annet for at ikke bare enkeltpersoner og bedrifter, men også stater bør kunne gjøres ansvarlige.

Parlamentarikerforsamlingen oppfordret dessuten til et tettere internasjonalt samarbeid når det gjelder behandling av radioaktivt avfall, og de enkelte medlemsland ble gitt konkrete anbefalinger på dette området. *Blattmann* fremhevet blant annet Nordisk Ministerråds bekymring når det gjelder radioaktivt avfall fra kjernekraftverket Sellafield i Storbritannia.

2.7 Flyktninge- og befolknings sakene

Den største saken under dette punktet har vært den humanitære situasjonen for kurdiske flyktninger og internt fordrevne i sørøst-Tyrkia og nord-Irak. Parlamentarikerforsamlingen konstaterer et stort behov for humanitær bistand, og oppfordrer medlemslandene om å bidra til i imøtekomme dette. Samtidig rettes en sterk oppfordring til Tyrkia om å finne en ikke-militær løsning på konflikten. Såvel tyrkiske myndigheter som PKK-geriljaen oppfordres til ikke å møte vold med vold. Rapporten påviser også alvorlige brudd på menneskerettighetene.

I debatten fremholdt *Rise* at tyrkiske myndigheter synes å ha motarbeidet Europarådets arbeid med å kartlegge fakta i denne saken. Han mente tyrkiske myndigheter har et stort ansvar for å sikre grunnleg-

gende rettigheter for den kurdiske minoriteten, inkludert retten til språklig og kulturell identitet.

Likeledes har flyktningsituasjonen i Kosovo påkalt oppmerksomhet. Sterke henstillinger er blitt rettet til begge parter i konflikten om å finne ikke-militære løsninger og å legge forholdene til rette for retur av flyktninger og internt fordrevne.

For øvrig tok parlamentarikerforsamlingen opp virksomheten til FNs høykommissær for flyktninger, og uttalte sterk støtte til denne.

Oslo, 19. april 1999.

Tom Thoresen,
delegasjonsleder.